

Remiss: Naturvårdsverkets och Statskontorets rapporter - Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet

Miljödepartementet har i en remiss bjudit in Umeå kommun att lämna synpunkter på förslag som redovisas i Naturvårdsverkets respektive Statskontorets rapporter - *Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet*.

Umeå kommuns synpunkter på rapporternas förslag och resonemang

Sammanfattning av synpunkter

- *Umeå kommun tillstyrker förslagen som ger Naturvårdsverket en utökad roll i processerna som kopplas till åtgärdsprogram för luftkvalitet.*
- *Umeå kommun förordar att uppföljningsprocessen av programmet förenklas, fokuserar på det relevanta och görs i en rimlig tidsordning.*
- *Umeå kommun vill poängtera komplexiteten i fråga om att hitta åtgärder som är tillräckligt verkningsfulla när många faktorer, bland annat vädret, samspelar på ett inte helt förutsägbart sätt.*

Allmänt

Umeå kommun antog sin första version av åtgärdsprogram för kvävedioxid år 2007 varpå länsstyrelsen Västerbotten fastställde det 2009. Programmet har därefter uppdaterats 2015 och 2021 planeras en ytterligare uppdatering att genomföras. Umeå kommun har även långtgående erfarenhet med kontinuerliga luftmätningar sedan slutet av 1980-talet.

Rapporternas förslag

Umeå kommun anser att förslagen från de båda rapporterna är bra överlag. Umeå kommun tillstyrker att Naturvårdsverket direkt ska kunna ge

bland annat en kommun i uppdrag att upprätta åtgärdsprogram. Detta istället för att länsstyrelsen ska göra den bedömningen i form av mellanhand mellan Naturvårdsverket och kommun. Erfarenhetsmässigt uppfattas nuvarande förfarande mer byråkratiskt och tidsödande.

Umeå kommun ställer sig positiv till att Naturvårdsverket uppdras att följa upp åtgärdsprogram eftersom myndigheten har kännedom om fler åtgärdsprogram från hela landet. Myndigheten bedöms därav ha större kompetens på området och därtill bättre uppfyller funktionen som en extern utvärderare. Det är dock ej önskvärt att en sådan förändring medför att rapportering utökas så att den blir mer komplicerad och tidsödande. Umeå kommun förordar därför att ett förenklat förfarande ska eftersträvas med inriktning på det relevanta. Exempelvis bör man beakta att det finns stora svårigheter att separat redovisa effekten av en åtgärd och att man därför ibland får nöja sig med att vissa åtgärders effekter redovisas tillsammans. För att förenkla detta bör en sådan uppföljning ske i samband med att uppgifter från föregående mätår rapporteras in till Naturvårdsverket (datavärden). Det upplevs onödigt att sammanställa mätdata vid två tillfällen och särskilt under hösten innan ens mätåret är slut. Om det måste ske en uppföljning av åtgärdsprogram under hösten vore det önskvärt att den uppföljningen främst avsåg själva åtgärderna. Frågorna om mätdata kunde hanteras vid inrapporteringstillfället i mars till Naturvårdsverket (datavärden).

När det gäller uppföljningen av åtgärdsprogrammet anser Umeå kommun generellt att det är svårt att följa upp programmet per åtgärd eftersom åtgärderna hänger ihop och är svåra att särskilja effektmässigt. Det måste vara den totala effekten som är det absolut mest intressanta för ett åtgärdsprogram. Det finns dessutom för Umeå kommuns del svårigheter med att vädret utgör en så betydande (och opåverkbar) faktor att det dels kraftigt försvårar möjligheten att veta om tillräckliga åtgärder vidtagits, dels försvårar att utvärdera de åtgärder som sker.

Beträffande Statskontorets förslag att Naturvårdsverket ska kunna ge synpunkter på fastställda åtgärdsprogram finns egentligen inga hinder att de skulle kunna göra det redan idag. Det vore dock ännu bättre om Naturvårdsverket skulle kunna ges möjlighet/skyldighet att yttra sig inför fastställandet även om det förlänger programprocessen något.

Umeå kommun anser att Statskontorets förslag om förbättrad vägledning om åtgärdsprogram är bra. Det framgår dock inte i utredningen att det sedan länge finns ett etablerat nätverk mellan kommuner och

naturvårdsverket där utrymme finns för vägledning och diskussioner fysiskt eller via webben.

Naturvårdsverket förslag om ett fritt tillgängligt SIMAIR, en årlig nationell modellering i SIMAIR för alla tätorter och ett krav på förebyggande luftkvalitetsstrategier (FLIS) är särskilt bra. Detta innebär att arbetet i kommunerna underlättas och att möjligheterna ökar för kommuner att vidta åtgärder redan innan områden berörs av överskridanden av miljökvalitetsnorm.

Övriga synpunkter

Statskontoret påstår i ett generellt resonemang att "kommunerna har svårt att bedöma vilka åtgärder som är mest verkningsfulla". Det kan Umeå kommun ej hålla med om. Det är inte svårt att bedöma vilka åtgärder som är mest verkningsfulla, men det finns problem med att vissa åtgärder innebär för oöverskådliga övergripande samhällskonsekvenser, kostar för mycket, tar för lång tid eller är alltför integritetskränkande. Det är snarare svårt att bedöma hur verkningsfulla de möjliga åtgärderna är eftersom det sker ett komplext samspel mellan olika åtgärder. Därför är det svårt att veta om åtgärderna är tillräckligt verkningsfulla. Dessutom spelar som nämnts ovan svårberäknliga faktorer som vädret ibland en stor roll, särskilt för Umeå kommuns del.

För att arbetet med att minimera överskridandena av miljökvalitetsnormen ska lyckas är det viktigt med ett kontinuerligt arbete i luftvårdsfrågor och att effektiva program med tillräckliga åtgärder tas fram. Det är därför bra att frågan om krav på komplettering av ofullständiga åtgärdsprogram ska kunna lyftas till regeringen. Ännu viktigare är att den frågan kan uppmärksammas i ett tidigare skede exempelvis genom att Naturvårdsverket remitteras inför att åtgärdsprogram ska fastställas. Även att myndigheten mer informellt kan vara ett aktivt bollplank i kommunernas arbete både i framtagandet av åtgärder till ett program samt i satsningar som behöver göras inom ramen för en förebyggande luftvårdsstrategi. Av dessa anledningar ser därför Umeå kommun positivt på att myndigheten tilldelas utökade resurser.

Hans Lindberg
Kommunstyrelsens ordförande

Margaretha Alfredsson
Stadsdirektör